

החובל פרק שמיני בבא קמא

צ.א.

עין משפט גד מצוה

פ א מ"י פ"ג מהל' טוק ממנו הלכה ה:
 פ ב מ"י פ"ג מהלכות ר"ח הלכה א סמג
 ג א"ר קס"ח:
 פ ג מ"י פ"ג מהל' עבדים ה' ז טו"ע
 י"ד ס"י ר"ח ספ"ק ל':
 פ ד ה מ"י פ"ג מהל' חובל ומויק הלכה ז
 סמג ע"פ ע טו"ע ח"מ
 ק"י ת"כ ספ"ק כה וספ"ק ל':
 ג ז ו"ה ש"ס הלכה י'
 והלכה טו טו"ע ש"ס ספ"ק י'
 צ א מ"י ש"ס פ"ג הלכה י'
 ז ו"ע"י מ"י כהשגות וצ"מ סמג ש"ס טו"ע ש"ס ספ"ק כח:
 צ ב ח מ"י ש"ס פ"ג הלכה טו טו"ע ש"ס ספ"ק י':
 צ ג ט מ"י ש"ס פ"ג הלכה ה סמג ש"ס טו"ע ש"ס ספ"ק ל':
 צ ד י מ"י ש"ס טו"ע ש"ס וספ"ק ל':
 צ ה ב מ"י ש"ס ה' יא טו"ע ש"ס ספ"ק כד וספ"ק מג:
 צ ו ל מ מ"י ש"ס פ"ג הלכה כ סמג ש"ס טו"ע ש"ס ספ"ק כז:

זאת אומרת רידייא עלייה דמרה הוא. תימה ליגבו את השור לגמרי לנימק ולא תקרי יותר עלייה דמרה וי"ל דלס הוא גזבה לגמרי לא היו ממתינין לו עד שיטלס מן הרידיא כמו שאין ממתינין לצעלים אס היו אומרים המתניו לי עד שאחרוש צו מעט

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

ואח"כ תקולוהו: **לא משום דאמר** איהו דאבעית אנפשיה. תימה א"כ אמאי נקט על עינו ועל אזנו אפילו כנגד עינו ואזנו נמי אס אחזו ועוד תניא צמוספתא (פ"ט) הכהו כנגד אזנו ועינו לא ילא צן חורין שנאמר והכה עד שיעשה צו מעשה משמע לטעם משום גזירת הכמוב היא ולא משום דאבעית אנפשיה:

חמשה דברים אומרים (א) ונותנין לו מיד רפוי ושבת עד שיתרפא. זו היא גירסתא וכונה וקמ"ל שאומדים אותו כמה ראוי לעלות צמח ורפואתו עד שיתרפא ונותנין לו מיד וכן ה' דברים כמו שפ"י בקונטרס (ב) וכן מוכיח צמוספתא (פ"ט) דמני אמדוהו והיה מתנונה והולך אלמלא יש אומד צריפוי: **החובל**

אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור הווק בו חייב מאי לאו ממטה למעלה קא חשיב והכי קאמר מטפח ועד עשרה מיתה ליכא נוקין איכא אלמא לוקין כל דהו שמע מינה אין אומדין לוקין לא ממעלה למטה קא חשיב והכי קאמר מיתה איכא פחות מעשרה פורתא נוקין איתא מיתה ליכא ולעולם אימא לך יש אומד לוקין וכל מידי ומידי כי היכי דמיתוקה ביה בעיני תא שמע (ג) הכהו על עינו וסימאו על אזנו וחירשו עבד ויצא בהן לחירות כנגד עינו ואינו רואה כנגד עינו ואינו שומע עבד ויצא בהן לחירות מאי טעמא לאו משום דבעיני אומדנא ושמע מינה יש אומדנא לוקין לא משום דאמרינן הוא (ד) דאבעית אנפשיה כדתניא (ה) דהאבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיצד תקע באזנו וחירשו פטור (ו) אחזו ותקע באזנו וחירשו חייב ת"ש והמשה דברים אומדין אותו ונותנין לו מיד רפוי ושבת עד שיתרפא (ז) אמדוהו והיה מתנונה והולך כ"י נותנין לו אלא כמו שאמדוהו אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו ש"מ יש אומד לוקין למימד גברא כמה ליקצר מיהא כמה כמה לא מקצר לא קא מבעי לן דודאי אמדינן כי קא מבעיא לן למימד הפצא אי עבד האי נוקא או לא מאי ת"ש (ח) שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל מיוחד שמסור לעדה ולעדים שמע מינה יש אומד לוקין שמע מינה: אמר מר (א) אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו מסייע ליה לרבא דאמר רבא האי מאן דאמדוהו לכולי יומא ואיתפח לפלגא דיומא וקא עביד עבידתא יהבינן ליה דכולי יומא מן שמיא הוא דרחמי עליה: רקק והגיע בו הרוק והעביר כו': אמר רב פפא (ב) לא שנו אלא בו (א) אבל כנגדו לא וניהוי כי בייש בדברים אמרי במערבא (א) משמיה דרבי יוסי בר אבין זאת אומרת ביישו בדברים פטור מכלום: הכל לפי כבודו (וכו'): איבעיא להו תנא קמא לקולא קאמר או לחומרא קאמר (ב) לקולא קאמר דאיכא עני דלא בעי ליה טפי תא שמע מדקאמר ר' עקיבא אפילו עניים שבישראל רואין אותן כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב שמע מינה תנא קמא ומועשה באחד שפרע ראש האשה (וכו'): ומי יהבינן זמן והאמר רבי (ג) חגיגא (ד) אין נותנין זמן לחבלות ליה זמן לחבלה דחסריה ממונא (א) אבל לבושת דלא חסריה ממונא יהבינן: שמרה עומדת על פתח חצירה וכו': והתניא אמר לו ר' עקיבא צללת במים אדירים והעלית חרס בידך אדם רשאי לחבל בעצמו אמר רבא לא קשיא כאן בחבלה כאן בבושת והא מתניתין בבושת הוא

אלמא בעיני אומדנא דכ"ד. אף לוקין דהא האי קרא צנוקין קאי דכמידי והכה איש את רעהו צאצן או צאגרוף ולא ימות וה"ה צריך לאומדו אס ראוי לנגיחות זו: **גגון שצרה**. צעליו ואין צדין לו ללדס שלא צפניו: **דקניל ספדי**. על נגיחות וצרח הלך אין לנו ממה לשלם וכגון דליה נכסי: **סוף**. כי לא דנוהו דיני נפשות מהיכא משתלם הואיל וצרח: ומשני **מרידיא**. משהין את השור למריסה לשכירות ומשלם לנימק ואחרי כן ידיוהו דיני נפשות אבל קדמו ודנוהו ליקלל לא מענינן צדיניה לשווי לרידיא: **עלייה דמרה הוא**. ואין צגופו של שור אלא כשאר נכסי צעליו ותס אין משלם מן העלייה: **לקטלא הוא דאמדין**. דכמידי צאצן יד אשר ימות צה והכה (במדבר נה): **אלל לוקין**. אין אומדין דלפ"י אין ספק זה ראוי להיקח זה חייב דומינן דלמזק כלל דהו: **נמה צוקן**. סתם צוק י טפחים: **מאי לאו**. הא דקמני אס היו פחותים אס חווק צו חייב: **מלמטע למעלה קחשיב**. אלמלא צטפח הו הוק: **כנגד עינו**. הכהו צבותל כנגד עינו של זה: **דבעיני אומדנא** וצדיק לא צעי לאסתמוי אלא מזליה הוא דלמרטע ליה: **אחזו**. מעשה ידיה הוא: **ס"ש חמשה דברים אומדין ונותנין לו כו'**. לא גרסינן נוק וצער וצושת: **ורפוי ושבת עד שיתרפא**. כלומר צריכין צ"ד לאמרו כנה ראו להיות נופל למשכד צמולי זה ומחייבין את זה ליתן לו מיד כל ריפוי וצמח ומזונות הצריכין לו עד שיתרפא: **והצריא**. לזמן מועט והס אמדוהו לזמן מרובה: **נוסן לו כל מה שאמדוהו**. דמשמיה חיימו עליה: **מקלר**. נופל למשכד כמו אקצירי (ר"ה דף טו): **אספה**. נתפסא: **מדקאמר ר"ע אפי' לעניים כו'**. וחזינא דלא חייב לתת לפורע ראש האשה אלא ארבע מאות וזו כמ"ק שמע מינה מנא קמנא לקולא קאמר דלעני לא יהבינא כולי האי וקאמר ליה ר' עקיבא לעני נמי יהבינא הכי ומעשה צדק שפרע ראש האשה עני כו' לא צ"ד האי שיעורא דארבע מאות דת"ק אפחות צענעיים קאמר והכל לפי כבודו לחומרא קאמר לתימנא טפי לעשירים וקאמי ר"ע לתימנא אפילו עני צדישראל יטול יותר מפרע ראש מאות וזו אמאי לא מחייב ליה לפורע ראש האשה לתימנא טפי: **אללס נמים אדיריים**. כלו' יגעת לפטור ענמך ולא העלית צידך כלום. צדי חרסיס אין ראויס לכלום: **חבלה**. אין רשאי: **לא**

הגהות הב"ח
 (א) גבי האו היה צדקה
 (ב) דלבעית נפשיה: (ג) אס עבד עד שיתרפא (אמדוהו) והיה ממנוה וכו' כמו שאלמדוהו. תל"מ ו"ב המוס' ל"ג לך צדקה צממא: (א) תוס' ד"ה חמשה דברים אומדים אותו ונתנין:
 (א) גבי האו היה צדקה
 (ב) דלבעית נפשיה: (ג) אס עבד עד שיתרפא (אמדוהו) והיה ממנוה וכו' כמו שאלמדוהו. תל"מ ו"ב המוס' ל"ג לך צדקה צממא: (א) תוס' ד"ה חמשה דברים אומדים אותו ונתנין:
 גבי' אין נותנין זמן לחבלות עיין לעיל דף ק"ו ע"ב מוס' ד"ה שאלין:

הגהות הגר"א
 [א] גבי משמיה דר"י בר אבין (ואת אומרת) תל"מ (דמתי' דקמני צו לאסוקי כנגדו י"ל רק דלין לחימו ד' מלות זו):

רבינו הגנאל

קדמו ודנוהו דיני נפשות, אין דיני אותו דיני ממונות. ואקשינן אמאי, ופריך רבה כגון שהעידו עדים בבית דין על זה השור שהרג כנגד בני חבור וליתיה דלשהיה עליה בביתו ומאי ניהו ואקשינן האי דהאני גמון אותו דיני ממונות וחדור דיני אותו דיני נפשות אם אין בכללם משתלם מן העליה מנין משתלם הניקח הויק. מרידיא, פ"ד ממה שחירש ביה השור ונטול שבר, גבי זה נמי ידיוהו דיני ממונות ויחרוש ש"מ ששתלם הניקח חצי נוקר ואמר כך ידיוהו דיני נפשות ופריך רב מארי, זאת אומרת, שמע מינה מיהא מתנונה, ורידיא היא ליחיה חשובה מנונא דתורא אלא מעליה דמרה דתוריה הוא. והתם מגופו משתלם ולא מן העליה דמרה, ושכר חרשת זה השור מן העליה של בעליו הוא חשוב ואין תשלומין להם מן העליה. איבעיא להו יש אומד לוקין או לא. חייב ואם לא פטור, או איתונו למיפשטה מן הבור, מה בור מטפח ועד עשרה טפחים חייב פטור, עשרה טפחים חייב במינה אבל מטפח עד עשרה לעינין נוקין דינא אחד, שמע מינה אין אומד לוקין, ובנוקין כל שהוא חייב. ודחינן, לעולם יש אומד לוקין והכי קאמי עשרה איכא מיתה תשעה נוקא איכא במיתה פטור, ובנוקין מידי דשיעורא דמיתוק אמדינן ליה. תא שמע הכהו על עינו וסימאו כול' עבד יוצא לחירות. כנגד עינו ואינו רואה כול' אין עבד יוצא לחירות, דכ"י וישתחה ער (שיחבון לשחחה) דעביד ליה השתחה. ודיקין הכהו כנגד עינו אמאי אינו יוצא לחירות לאו משום דבענן אמדינן להיא הכאה דמחיה או מעוררת אי לא, ושמעין מינה בענן אומדנא. ודחינן לעולם לא בענן אומדנא והכי כנגד עינו ואינו רואה משום דאמרינן הוא בעיני נפשיה, כדתניא המבעית את חבירו והיא פטור מדיני אדם חייב כדני בעיני פטור, מאי טעמא איתו מבעית נפשיה. אחזו ותקע בו וחרשו חייב. תא שמע וכולן, הני חמשה דברים, אומדין אותו ונותנין לו מיד. אמדוהו והיה מתנונה והולך אין נותנין לו אלא כמה שאמדוהו וכול'. ואמרינן, למימד מכה כזו בכמה ימים מתרפא ובכמה סמים צריך להתרפאות בהן. ואמרינן ממה מכה לא, קא מיבעיא לן, דודאי בעי אומדנא. כי קא מיבעיא לן למימד חפצא, כגון האבן או

מוסף רש"י

מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים. משנה היא (לעיל ג:) אחד החומר נור ואחד החופר שחז ומעלה מים צפיתל שור ומתוה, אס כן למה יאמר צוק, מה צוק שיש בו כדי להמית, והיינו עשרה טפחים, דסמס צוק אינו פחות מעשרה טפחים, אף כל שיש בו כדי להמית ומאי ניהו עשרה טפחים (טוהדרין טוה). כנגד עינו. שהיה צמול והבעתו כקול ואינו רואה או נחמס (טוהדרין כד). המבעית את חבירו. תקע לו חלום פתחוהו ובעתו, ללא עבד ציה מעשה צגופו (לעיל ג:). פטור מדיני אדם. לשלם, וחייב בדיני שמים. פורענות לשלם להשעים שמתקין להפסד. את ישראל (גיטין ג:). שמסור לעדה ולעדים. שכולל להביא לנ"ד לאומדו אס יאחי ארנוף וז לעשות פלגו זו, ואס אין ראי לאו ישלם שמתמם לחלום על זכ ורסטוהו נחל (לעיל ג:).

רבינו הגנאל (המשך)

העין וכיצא בהן צריכין אומר אם יש בו שיעור להרוק זה אומדנא לא. תא שמע שמע התימני אמי מה אגרוף מיוחד שמסור וכול', שמע מינה יש אומד לוקין שמע מינה. אמר רבא אמדוהו לכוליה יומא וברא ועבד בעורה מפלגתיה דיומא ונתנין לו דכולי יומא כמא שאמדוהו, מאי טעמא מן שמיא רחום עליה. ותניא נמי הכי. רקק והגיע בו הרוק, לא שאלא בו בעצמו אבל כנגדו פטור. ודייקין, זאת אומרת המכוח חבירו בדברים פטור מכלום. הכל לפי כבודו. ירושלמי. חד אמר בשם ריש לקיש המבייש הוקן נותן לו בושחו משלם. חד בר נש איקפד לר' יהודה בר חנינא. וראין אותו אלו בני חורין שירדו מנכסיהן, שהן בני אברהם יצחק ויעקב כול'. איבעיא להו, תנא קמא דקתני רקק והגיע בו הרוק, העביר טלייתו ממנו, פרע ראש האשה, נתן לה ח' ז' או הכל לפי כבודו, דאי איתיה המתבייש עני יחוב ליה טפי מארבע מאה זו, ופטור. כדקתני ר' עקיבא וכולן וראין אותו כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהן, שמע מינה תנא קמא לקולא קאמי, דאי אית לה עני מתבייש, מחתינן מתי' ז' או ריהבינן ליה לפי כבודו. ואקשינן לך, עקב שנתן זמן להו שפרע ראש האשה, ומי יהיב זמן לחבלות. ופוקינן, לחבלות דחסריה ממונא לא יהבינן לה זמן אבל לבשת לדית בה חסרון ממון (לא) יהבינן זמן. שימרה כשראה אותה עומדת על פתח חצרה שבר הפך כול', עד לא אמרתי כלום שהחובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור. והתניא אמר לו ר' עקיבא, אדם רשאי לחבל בעצמו. ומתניתין אמר תקאני